

Hvernig á að framkvæma friðarfræðslu?

— eftir Guðrúnú Agnarsdóttur

Pegar á árinu 1947, í lok síðari heimstyrjaldarinnar, hafði UNESCO, menningar- og fræðslustofnun Sameinuðu þjóðanna, frumkvæði að ráðstefnu á alþjóðavettvangi til að leggja grundvöll að uppledil til að auka skilning á milli þjóða. Ráðstefnun var grundvöllud í hugsjónum þjóðabandalagsins og viðfangsefni hennar voru tillogur af alþjóðasamvinnu, gerðar af Albert Einstein, Thomas Mann, Marie Curie og fleirum. Einn árangur þessarar ráðstefnu var hönnun námsfns fyrir skóla.

Þessar og aðrar seinni hugnýndir og samþykktir um friðaruppledil fengu aukinni hyr eftir aðsífund UNESCO í Paris 1974 þar sem samþykkt var að miða með því að aðildarlöndin beittu sér fyrir fræðslu til tilloingar skilningsþjóða í milli, samvinnu og friðar, svo og fræðslu um grundvalldarmannréttindi. Þessi fræðsla skyldi ná til allra stíga og gerða uppledis- og fræðslustofnana. Aðsífundin lauk með svohljóðandi ályktun:

„Stríð og valdbeiting eru útilokud á okkar timum. Sérhver einstaklingur verður að héra að taka persónuleiga ábyrgð til að tryggja frið.“

Það er úr þessum jarðvegi sem viðleitnir til friðaruppledils á sláratu eftir sprottin. Fann 1. júlí 1983 höfðu 1630 skólar í 81 þjóðalandi tekið þátt í samvinnuvekferni um að efla alþjóðlega samvinu og fríð (Associated School's Project in Education for International CO-operation and Peace, ASPRO). Þarna er um að ráða skóla ált frá forsókla til háskólastigs, sem leggja sérstaka áherslu á fræðslu til að efla skilning og samvinnu við önnur lond. Allir skólar geta tekið þátt í þessu verkefni. Bæði Bandaríkin og Sovetíkin eru aðilar að þessu samstarfi.

EKKI NÝ NÁMSGREIN

Friðarfræðsla í skólum erlendis, t.d. í heim löndum, sem við höfum mest meiningartengi við, eins og Norðurlöndin, Bretland og Banda-rikin, eru sjaldnast aðskilin námsgrein, en er óllu heldur aðlögð sem ný ná vidd eða viðurkenning bess, að i hverri námsgrein þúrum við stöðugt að mæta málfrumum friðar og deilna. Það er nauðsynlegt að leggja áherslu á að friðarfræðsla er ekki hugsuð sem ný námsgrein sem skjóta þurfi inn í námsfni, að kostnað einhverrar annarrar námsgreinar. Markmiðið er miklu fremur at tryggja það, að innan almennum námsfneskóla sé skýr stefna um friðarfræðslu.

Það námsfni sem notað hefur verið til friðarfræðslu er ýmist útbúið af UNESCO eða af viðkomandi löndum eða skólum. Nauðsynlegt er að byrja nú begar að útbúa og velja viðeigandi námsfni, sem notaði við friðarfræðslu hérleidis. Má í því sambandi vís til úrvalsnámsfnesins frá UNESCO og eins hjá nágrannalöndum okkar. Edilegt er, að þetta verði í tengslum við þá námsfnesgerð og það þróunarstaf í skólum sem nu eru unnið að. Markmiðið friðarfræðslu "falla miðjövel að þeim markmiðum sem lýst er í aðalnámskrá grunnskóla. T.d. hefur sú námskrá í samfé-

lagsfræði sem gerð hefur verið á vegum skólarannsóknardeilda menntamálaráðuneytisins, markmið, sem gatú myndad edili- legan grundvöll og tengsl við friðarfræðslu. Þessi námskrá hefur notið styrku frá Ford-stofnunni í New York og hefur enn fremur fengið viðurkenningu frá fulltrúum Sameinuðu þjóðanna, Harvard-háskóla og Evrópuráðsins.

I aðalnámskrá grunnskóla í samfélagsskólam stendur:

„Í samfélagsskóli er m.a. stefnt að því, að nemundur — séu farir um að setja sig í annarra spor og geti þannig gert sér grein fyrir eigin viðhorfum og annarra þótt þau séu ólik, — geri sér grein fyrir eigin gildismati og annara, — viðurkenni ólik sjónarmið og rétt hvers manns til að hafa sjálftæða skóðun,

— hafi áhuga á að kynna vandamánum í samskiptum manna og leita lausna á þeim,

— viðurkenni gildi samstærfa og nauðsyn samhjálpar í samskiptum manna,

— ólist nægilegt sjálfstraust til að geta sunnlaust tekið þátt í gagnvænum skóðanakynnum og umþróðiagnrýnum og

— ólist það viðhorf að þeir purfi stöðugt að afa sér nýrarár þekkingar og skoda hana gagnrýnum augum.“

Framkvæmd fríðarfræðslu

Um framkvæmd fríðarfræðslu gilda súmu lögnum og um annað náms. Það verður að sníða, eftir getu og aldri og vera í samræmi við skilning og proskastig barna- és ólingsins.

Meginkennsluasferð í fríðarfræðslu, einkum hjá yngri börnum, er að beina huga barnsins að því að skilia eigin viðbrögð og samskipti við aðra. Barnini er kennt að kljást við eigin vandamánum, ægileg ágreiningasmál og deilur sem koma upp í nánasta umhverfi. Þegar barnið skilur orsakir og móglefti ferir sinni eigin deilina við að að getur það smáman, eftir því sem það eldist, yfirfært þennan skilning að nærtakum dænum yfir a fjárlægari ágreiningasmál, bæði innan eigin þjóðelags og milli þjóða.

Jafnframt er lögð áhersla á að rækti hæfileika barna til þess að leysa ágreiningar og deilur sin á milli á fríðsamlegan hátt, án ofbeldis. Lögndal námræktar er ekki nýtt undir sölinni og sem betur fer hafa lykilatriðin í því að lada þáð besta fram í einstaklingnum alltaf verð sumum manneskjum í blóð borin og í næivist beirra hafa aðri- meny dafnad. En niðurstöður síðar tíma rannsóknar í uppledissálfarfræði og geðleikningum hafa staðfest, að aðferðir þessarar edili- legingu funnivái að hóð góða í manneskjum eru vænlegastar til mannræktar. Þessar fræðgreinar, sem leitast við að skilia og útskýra óli mannsins, beita einmitt svip- um aðferðum til síðræktar og lækninga sem stýðja mannin til þess sjálfstrausta og samræmis, sem honum eru nauðsynleg til að geta átt fríðsamleg samskipti við aðra.

Friðarfræðsla yngri barna

Friðarfræðsla barna á dagvist-

arstofnunum og í yngri bekkjum grunnskóla er því fyrst og fremst fógin að því að broska skilning barnsins í sjálfsi sér og örðum og að að jákvaðum og uppgyggi- andi samskiptum við aðra. Enn fremur að auðvelda því að geta sett sig í spor annarra.

I slíkri fræðslu er bæði auðveld og ódilegt að nota leiki sem skapa samheldni og góðan anda í hópi barna. Með því að hófða til samstarfs má byggja upp gagnvæm- an stuðning og umhuggju barna- Anna hvers fyrir örðu. Það má sniðganga þá leiki sem neyða bón til að keppa hvort við annað eða taka þátt í ójafnsri keppni. Það er hægt að forðast útlokunarleiki, refsleiki, leiki þar sem meirihluti þáttakendu er ekki virkur en þeim sem gengur vel leika lengst og keppa um vinningshátt. Það má í stöðum leggja áherslu á leiki þar sem það að sigra eða tapa er ekki eina viðmiðun velgenginnum. Kapp og marksækni eru nauðsyn- legir eiginleikar, en í stöð þess að nota samkeppni við aðra til að leysa metnað barna úr lædingi, er hægt að örva barnið til að keppa við sjálfst sig og bæta þannig eigin árangur.

Önnur hlíð fríðaruppledils er að kenni börnum felagslega og vitsmunalega færni til samvinnu með því að búa til og gera hluti saman og njóta svo saman gleð- innar yfir unnu verki. Þau þurfa enn fremur að læra að meta yfir- lýsingar og upplýsingar og þróu- en að sér hæfileika til að líta á mál frá mismuninum sjónarhóli.

Beir sem lagt hafa stand að fríðarfræðslu ungvna barna telja nauðsynlegt að skapa börnumun and- rumslofti sem auðveldar þeim að leysa deilur sinar á fríðsamlegan hátt. Eftirfarandi þættir eru taldar í stöðu að því að mynda slíkt andrumsloft.

Viðurkenning. Kennarinn gefur forðami og stýður börnum í því að meta og koma auga á góða og ad- durnarverðar eiginleika í fari hvers annars. Það er hægt að finna silika eiginleika í sérhverri manneskjú og folk þarfast þess að finna til eigin styrks og verðleika, einkum þegar það þarf að kljást við vandamál. Viðurkenning örvar siltk og gefur aukið sjálfstraust til skapandi ágerða.

Að blanda geði. Kennarinn leið- beinir og hvetur börnum til að tjá tilfinningarár sínar og lífssreyntu að gagnvæman hátt. Þannig brotnar að mál einangrunar, sem hindrar fólk í því að tjá hiðu og samþjóð með örðum, sem eiga við vandamál. Viðurkenning örvar siltk og gefur aukið sjálfstraust til að auka mógleikaná a lausn- um.

Studningshópur. Jákvaði viðhorf og studningur innan hóps gerar vandamálin viðráðanleg. Áðlast er til að allir í höpnun hafi eitt hópumálin að leggja og allir seiðu nauðsynlegir til að leysa vandamann. Það hópefla, sem hannig myndast, vekur bjártáns meðal barnanna og trú að "okkur mun takast þa".

Lifsgleði njóttu. Fegurð og gleði eru hluti lífssins. Með því að opna auga barnanna og hjálpa þeim til að njóta þessara verðmæta er þeim síður hætt við því að þrógast af vandamánum.

Lausn vandamáli. Æfing í því að takast á við og leysa vandamál

Guðrún Agnarsdóttir

, „Friðarhugsunin og friðurinn gerist ekki án yfirhafnar,“ sagði einn pingmanna í umræðum um þetta mál á Alþingi. Þó að oft hafi verið þórf er nú meiri nauðsyn en nokkru sinni fyrir að ella fríð milli manna og þjóða. Þess vegna verðum við að halda áfram á hinni yfirhafmarsómu leid okkar til friðs- legra samskipta med öllum tiltækum ráðum.“

skapar sjálfstraust og færni og hvetur börn til að leita hæfilegra lausna uns þær finnast, í stöð þess að gefast upp. Þó er reynslan sú að því meiri færni sem børn hafa í hinum þáttunum fjórum, sem að ofan er getið, þeim mun ferri deilum lenda þau í eiga auðveldar með að leysa þær fríðsamlega.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Oft eru þetta sterkar skodanir og andstæðar, en röksemdir heira af nærgætum engu að síður að þekkja ef menntun þeirra að óskar mun að fátt þátt í óskar og veroldi án ófriðar.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að fálli að nærgætini. Vitanlega eru skiptar skodanir um mörk málfeinirnar er varða daglegt lif okkar og gleði.

Eftir því sem børninn eldstar er auðveldara fyrir þau að takast á við þau vandamál sem óhjá- kvamelega meða þeim er út í líflið kemur. Eins og stendur í grunnskóðulögnum er það hlutverk skóla m.a. að búa bón undir þáttóku í því margþretilegla og flókna þjóð- felagi sem býður heira. Því varðar miklu að þeim séu ljósar megin- stadeignir í meiriháttar málfeinum. Enn fremur að þau heyrí röksemdir um allar hljóðar mál og geti síðan myndad sér skodanir. Markmiðið hlýtur að vera að tryggja það, að nemundur fái yfir- vegða mynd af hverju mál þar sem fyllsta jafnvægis er geta við kynningu málinsins. Um viðkvæm gálfar, hvort sem þau eru stjórn- málalegs, flélagslegs eða persónu- legs edlis, þarf að sjálfsoðgu að

arins/borgarinnar/bjóðsfélagsins.

Hér hafa verið tekin dæmi af ensku námsfni til að gefa hugmynd um það hvernig mætti framkvæma fríðarfraðslu í framhaldsskólam. Auðvitað myndu kennarar og aðrir þeir sem að námsnesirgerð standa hérleidis, sjá um að útbúa það námsfni, sem best þetti henta íslenskum aðstæðum í samræmi við viðurkennd markmið fræðslunnar. Erlendis hefur þessi fræðsla oft verið í nánum tengslum við kirkjur, enda á síðraði og fríðarþóðskapur kristinna trúar samleid með markmiðum og viðleitni fríðarfraðslu. Foreldrar hafa einnig tengst þessari fræðslu og er þarna vettvangur þar sem kjörir væri að auka tengsi fjölskyldu og skóla.

Fríðarfraðsla og þrótt

Óróð fríðarfraðsla er gildislað og e.t.v. óheppilegt, þar sem það býður upp á vissa möguleika til misskynnings. Sumir hafa látið í ljós ótta um, að fríðarfraðsla verði vettvangur einhliða áróðurs. Nokkrir hafa látið sér detta í hug að nú ætti að fara að kenna Stórasannleik um alþjóðastjórnmál í dagvistarstofnum, eða þá að spilla ætti saklausari bernsku m.p.a. fylla börn af ótta. Æn aðrir hafa haldið því fram, að skólarinn geti alls ekki kenni um silk mál, til þess séu þau af þóltis.

Nú ætla ég að vona, lesandi góður, að ljóst sé af skrifum minum, að ekki er ætlunin að kenna um alþjóðastjórnmál á dagvistarstofnum, né heldur að veikja með litlum börnum gagnvart einkverju sem þau skilja ekki og ráða ekki við. En því má ekki gleyma, að hersu vel sem við vildum geta verndad börnin okkar, há kemur óttin til þeirra úr umhverfinu fyrir en síðar. Sjónvarp, myndbond og kvíkmyndir flytja osbeli i aukmum mæli að augum og gljúpum hugum barna og unglings. Er það bæði í fréttum af átökum og styrjöldum sem lýst er á sifellit óvægnari hátt og einnig í

leiknum myndum þar sem einstaklingar beita hvor annan grófu osbeli í návigi. Vitneskjan um tortimingargetu kjarnorkuvopna skilar sér líka fyrir en síðar og henni fylgir ótti, vonleysi, vanmáttur og reiði gagnvart foreldrumerum og hinum fullordnu, sem búa barninu svo brothaftan og ótryggan heim. Besta vörnin gagn ótanum er pékkingin og það er hún sem þarf að miðla í samræmi við broska og getu barna til að skilja.

Hvað vardar hættu á einhliða áróðri vil íg bendá á, að áðurnefnd markmið fríðarfraðsla ætta einmitt að koma í veg fyrir að einstaklingar verði einhliða áróðri að bráð. Fríðarfraðsla miðar að því auka viðsýni, umburðarlyndi, skilning og bekkingu. Það er miklu fremur þegar skilningur og bekking á mælefni er fyrir hendi að haegt er að draga sjálftæðar ályktanir og mynda sér skoðanir óháð áróðri. Sú fullyrðing að skólinni geti ekki kenni þetta efnin vegna þess að það sé af þóltisinni finnst mér lýsa ósanngjörnum mati að kennurum. Að þessari kennslu hlýtur að verða staði eins og annarri, sem við treystum kennurum fyrir að miðla til barna okkar og unglings. Þeg sé ekki meiri ástæðu til að vantreysta þeim í þessum efnum en órum.

Hvað með þa kennslu í mannyngssögu, hagfræði, stjórnsmála-sogu, heimspiki og trúarbrögðum, sem þegar er stunduð í framhaldsskólam landsins? Þar hlýtur að vera óhjákvæmilegt að fjalla um ágreiningasmál, mál, sem eru í eðli sinu þóltisinni. Munur er þó talsvörður á því hvort slíkt er gert að flokksþóltisíkri þróngsýni eða hvort gætt er viðsýnis og hlutleysi til að tryggji það, að nemendur fái yfirvegða mynd af hverju mál. Þeg er þess fullviss, að við getum treyst kennurum til þess síðara og fórða mig á því, að nokkur skuli efast um hæfni þeirra til að tryggja slíkt. Hitt er annað, að það er stórpólitiskt mál yfir nútímannanum að takast á við sjálfan sig í því einvigi við eðli sitt, sem tæknihygga hans hefur

bvingð hann til. Hjó sama verða börn framtíðarinnar að gera og það hlýtur að vera óllum foreldrum og uppalendum sameiginlegt að vilja búa børnum sínum sem best veganesti, til lífsgöngunnar. Þess vegna getum við ekki stungið höfðini í sandini í þeiri von að sá ógnarvandi, sem hlýst af óbreytrri stefnu okkar, fari sjálfskrafa hjá. Skólinn hlýtur ásamt foreldrum og óðrum uppalendum að þúra að mæta því hlutverki að búa einstaklingana undir lífið, undir það að takast á við þau vandamál, sem blasa við og bida beirra.

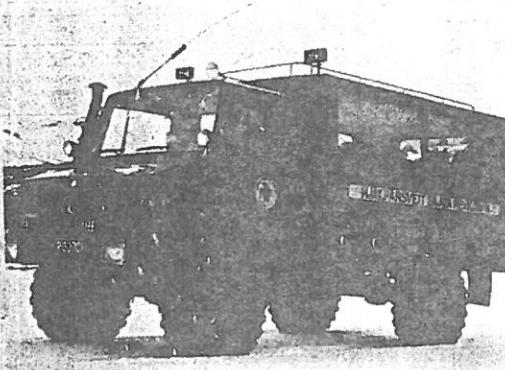
Af þessum skrifum má sjá, að fríðarfraðsla er nánast tvíþött í framkvæmd sinni. Jafnframt því, sem hún standar mannrekt, stöðlar hún að umhverfisvernd. Hjá ungum børnum miðar hún fyrst og fremst að því að vernda, efla og rækti frið í hinum innra umhverfis barnsins. Hjá þeim sem eldri eru Jeitast hún við að styrkja einstaklinginn til þess að varðveiði frið í ytra umhverfi sínu.

„Fríðarhugsunin og fríðurinn gerist ekki án syrihafnar,“ sagði einn þingmanna í umræðum um þetta mál á Alþingi. Þó að oft hafi verið þórf en nú meiri naðsyn en nokru sinni fyrir að efsl a frið milli manna og þjóða. Þess vegna verðum við að halda áfram á hinni fyrirhafnarsumu leitó okkar til fríðsamlegra samskipti með öllum tiltekkum ráðum.

Fríðarfraðsla er að minu mati eitt af vænlegum ráðum til að ná þessu marki.

i) „Mannsyn, sem kann að smíða kjarnorkuvopn þarfast fríðarfraðslu“, Guðrún Ágnarsdóttir, Mbl. 12/4 1984, bla. 26 og 27.
ii) A Manual on Nonviolence and Children, editor Stephanie Judson Nonviolence and Children Program,
Friends Peace Committee
1501 Cherry Street,
Philadelphia, PA 19102 USA.
iii) Report of a Working Party on Peace Education
Education Department
County Hall, West Bridgford
Nottingham NG2 7QP
England.

**Guðrún Ágnarsdóttir er alþingis-
máður Kvennalistsans.**

Hinn nýi Unimog Hjálparsveitarinnar.

Adalfundur Hjálparsveitar Skáta í Reykjavík

Kölluð 14 sinnum út á síðasta ári

NÝLEGA var haldinn adalfundur Hjálparsveitar skáta Reykjavík. Á fundinum var lögð fram skýrslu stjórnar, en þar kom meðal annars fram að sveitin var kölluð út 14 sinnum á síðasta ári, og þar af þrisvar til aðstoðar vegna óferðar á götum borgarinnar.

Eins og undanfarin 17 ár hélt sveitin námskeið í rótun og ferðamennsku fyrir almenning, en námskeið þessi eru haldin á haustið í áður en rjúpnaveidið tilmálið hefst. Á síðasta ári náðist sá merki áfangi að sveitin gat flutt alla sína starfsemi í Skátaheimilið að Snorrabraut 60 úr Ármúlastólanum þar sem hún hafði verið með

fundaðstöðu og birgðageymslur en bílar sveitarinnar höfðu verið á hrakhólum hingað og þangad síðustu ár. Nú á næstunni er settunin að taka formlega í notkun nýjan Mercedes-Benz Unimog 1300L, sem nýloknið er við að byggja yfir og klæða. Mun billinn vera útbúinn til sjúkra- og mannaflutnings og taka 15 farþega í sæti eða 2 farþega og 4 sjúkrabörur. Í stjórn voru kjörnir: Jón Baldursson, sveitarforingi, Eiríkur Karlsson 1. aðstoðarsveitarforingi, Kristinn Ólafsson 2. aðstoðarsveitarforingi, Magnús Pétursson, gjaldkeri, Halldór Hreinsson, ritari. Varastjórn: Benedikt P. Grönvald, Árni Árnason.